



MERITUM

Pismo Podkarpackiego Kuratora Oświaty

nr 7 (43)

styczeń-marzec 2022



## Szanowni Państwo!

Zapewne nikt z nas nie przypuszczał, że walka o wolność i niepodległość rozegra się jeszcze kiedykolwiek na arenie Europy XXI wieku. Dramatyczne wydarzenia wojny przetaczające się przez Ukrainę jeszcze dobitniej uświadamiają nam cenę i wartość naszej niepodległości. Finał obchodów 100-lecia jej odzyskania przypadł na ten właśnie trudny czas roku 2022. W ramach projektu *Niepodległa 2018-2022* mieliśmy sposobność, by na nowo, niejako z perspektywy 100 lat, spojrzeć nie tylko na moment ponownych narodzin Polski i jej powrotu na mapy świata, ale i znaczenie tego faktu dla współczesnych. Wśród wielu wyzwań, jakie stanęły przed ówczesnym konstruktorami odradzającego się państwa oraz państwowości we wszystkich obszarach jego funkcjonowania, była organizacja systemu edukacyjnego, jego ujednoczenie i upowszechnianie, a co się z tym wiąże przede wszystkim budowanie tożsamości narodowej, scalającej rozproszony naród. Ten trud podjęli nauczyciele. Nie byłoby Niepodległej bez Nauczycieli! W okresie zaborów byli tymi, „którzy w prawdziwym odrodzeniu Polski i odrodzeniu człowieka polskiego” mieli „największe prawo do zasługi”, a życie ich „płynęło w tej samej ciężkiej pracy, w jakiej płynęło życie żołnierskie” - mówił Marszałek Józef Piłsudski. W odrodzonej Polsce to oni stanęli „do pracy odrodzenia serc, odrodzenia dusz, które w niewoli się plugawiły i w niewoli nieraz nikczemniały”. Spadkobiercom tego dzieła, współczesnym nauczycielom, pozostaje zatem nie tylko godnie upamiętnić poprzedników, ale i samym sobie przypomnieć i uświadomić, jak ważne powołanie w służbie odradzania człowieka i czynienia go lepszym nam powierzono. Sto lat później w nowych kontekstach i realiach, w obliczu cywilizacyjnych przemian i zagrożeń, na nowo trzeba nam podjąć refleksję o nauczycielstwie i nauczycielach, inspiracjach i pedagogii naszego działania, a wreszcie etosie nauczycielskiej służby. W związku z tym najbliższy 2022 rok staje się okazją do podjęcia tego wyzwania, a nadto do upamiętnienia wielu wybitnych pedagogów wywodzących się z Podkarpacia, którzy przez kolejne lata, zawsze jako awangarda - straż przednia, prowadziła pokolenia powierzonych ich wychowaniu i opiece młodych ludzi. Wśród zaplanowanych zdarzeń znajdują się także wojewódzkie odsłony tego przedsięwzięcia. Zachęcamy Państwa do czynnego udziału w nich i zapraszamy do refleksji o własnej tożsamości i powołaniu. Niezbędna jest ona dziś, bo nie wiedza, ale czas i obecność to największy i najcenniejszy dar, będący wyrazem, wrażliwości, zrozumienia i solidarności z dziećmi, którym trudno odnaleźć się w rzeczywistości w ogóle, nie tylko tej wstrząśniętej niedawnymi zdarzeniami pandemii czy wojny. Tam gdzie są dziś jakiegokolwiek dzieci, tam jest miejsce dla nas Nauczycieli. O taką gotowość niesienia pomocy Państwa proszę. Za każdą dziękuję.

**Malgorzata Rauch**

**Podkarpacki Kurator Oświaty**



## **Szczepienia przeciw COVID-19 to nie tylko nasza prywatna sprawa**

Sprawa jest poważna. Od dwóch lat mamy pandemię choroby, na którą od listopada 2019 r. do chwili obecnej (12.12.2021 r.) zmarło w skali globu ponad pięć milionów osób. Nie ma kontynentu wolnego od tej choroby. Z pełnej listy 269 krajów i terytoriów na świecie w 222 zgłoszono łącznie 270 368 147 potwierdzonych przypadków COVID-19 oraz 5 321 299 zgonów. Rzeczywista liczba zakażeń wirusem SARS CoV2 jest prawdopodobnie o 30-50% wyższa, bo wiele przypadków nie jest zgłaszanych między innymi z tego powodu, że podobny odsetek stanowią osoby zakażone, ale nie mające objawów choroby. Osoby te wśród których są dzieci i młodzież mogą zakażać osoby podatne w różnym wieku, w tym starszych członków własnych rodzin, dla których zachorowanie na Covid-19 może skończyć się śmiercią.

Taka epidemia pociąga za sobą określone następstwa. Nie tylko te najważniejsze dla zdrowia i życia ludzi, ale też dla gospodarki, szkolnictwa oraz kultury i życia społecznego. Ludzie osamotnieni w sytuacjach odizolowania od znajomych i przyjaciół, nie mogący korzystać z kontaktów z innymi ludźmi i rozrywek, do których byli przyzwyczajeni mogą to przykro odbierać, cierpieć i mieć stany obniżonego nastroju, od napadów smutku do ciężkich przypadków depresji.

W bardzo wielu krajach konieczność zapewnienia opieki medycznej osobom chorym na COVID-19 odbija się niekorzystnie na dostępności lekarzy i miejsc w zakładach opieki zdrowotnej z konsekwencjami w postaci opóźnień w leczeniu chorób, pogorszenia stanu zdrowia osób chorych na choroby przewlekłe, a nawet wzrostu liczby zgonów z powodu ciężkich chorób niezakaźnych.

W tej trudnej sytuacji rozsądek powinien ludziom nakazywać podejmowanie wszelkich dostępnych działań, aby pozbyć się brzemienia tej pandemii. Powinny to być podejmowane powszechnie działania indywidualne, w postaci przestrzegania zaleceń, które chronią nas i innych przed zakażeniem, czyli zasad DDM (dystans, dezynfekcja, maska na nos i usta). Są to działania łatwe, a przy tym sprawdzone w badaniach naukowych jako zmniejszające prawdopodobieństwo zakażenia przy kontakcie osoby zakażonej z osobą podatną na zakażenie.

Ale najważniejszym działaniem profilaktycznym, zarówno z punktu widzenia osobistej ochrony, jak i zwalczania epidemii są szczepienia ochronne. Szczepionki dostępne w Unii Europejskiej mają wysoką skuteczność i są naprawdę bezpieczne. Przed dopuszczeniem do powszechnego stosowania zostały przebadane na grupach porównawczych liczących po ponad dwadzieścia tysięcy uczestników, ale z powodu nadzwyczajnej ostrożności Europejska Agencja Leków dała im początkowo autoryzację warunkową wymagającą stałej kontroli ich bezpieczeństwa i skuteczności. Te badania są nadal stale prowadzone.

Podstawowym sposobem badania bezpieczeństwa szczepień jest obowiązek zgłaszania wszystkich niekorzystnych stanów zdrowia, które wystąpiły po podaniu szczepionki. Są wśród nich zależne od zadziałania samej szczepionki i choć wiele z nich występuje zupełnie niezależnie od szczepienia, wszystkie są skrupulatnie odnotowywane i analizowane, aby wykryć te które rzeczywiście wywołała szczepionka.

Większość niepożądanych odczynów poszczepiennych stanowią stany lekkie np. niewysoka gorączka lub ból i zaczerwienienie w miejscu wkłucia igły. Ale bardzo rzadko zdarzają się odczyny naprawdę ciężkie: reakcja anafilaktyczna mogąca prowadzić do wstrząsu, zespół Guillain – Barre przejawiający się polineuropatią z porażeniami, które choć rzadko, ale mogą pozostawić trwałe niedowłady, rzadkie przypadki zapalenia mięśnia sercowego i osierdzia oraz zespół wykrzepiania wewnątrznaczyniowego z małopłytkowością.



Do szybkiego przerwania reakcji anafilaktycznej musi być przygotowany lekarz dostępny w punkcie szczepień, ale pozostałe ciężkie odczyny wymagają leczenia szpitalnego przez lekarzy specjalistów.

Powinniśmy sobie zdawać sprawę, że szczepienia chronią nas przed potencjalnie ciężką chorobą i jak podkreślają to specjaliści od bezpieczeństwa szczepień, w czasie epidemii prawdopodobieństwo zgonu z powodu zachorowania na COVID-19 osoby nie zaszczepionej jest wielokrotnie większe niż wystąpienie ciężkiego niepożądanego odczynu poszczepiennego.

Zobaczmy jak częste są niepożądane odczyny poszczepienne (NOP) po szczepionkach przeciw COVID-19 według danych EMA. A dotyczy to nie tylko tych najcięższych odczynów, jak zespół zakrzepowy, który zdarza się raz na około sto tysięcy szczepień.

Jeśli bierzemy pod uwagę wszystkie zgłaszane NOP'y, które mogą być powiązane ze szczepionką, to występują one z następującymi częstościami:

- Szczepionka Comirnaty (BioNTech i Pfizer) jeden NOP na tysiąc szczepień.
- Szczepionka Vaxzevria (Astra Zeneca) trzy NOP'y na tysiąc szczepień.
- Szczepionka Spikevax (Moderna) dwa NOP'y na tysiąc szczepień.
- Szczepionka COVID-19 Vaccine Janssen dwa NOP'y na tysiąc szczepień.

Z tego wyraźnie widać jak bezpieczne są szczepionki przeciw COVID-19 zarejestrowane w Unii Europejskiej.

A jak wygląda skuteczność tych szczepień? W tym wypadku bierzemy pod uwagę:

- zapobieganie zakażeniom,
- zapobieganie ciężkim przypadkom wymagającym hospitalizacji,
- zapobieganie zgonom.

Trzeba tu pamiętać, że szczepionki były przygotowywane w czasach, gdy większość zachorowań powodowały wczesne warianty wirusa, mniej zaraźliwe niż niedawno w Europie dominujący wariant Alfa i obecnie najbardziej rozpowszechniony wariant Delta.

Mimo, iż szczepionki te były dopasowane do tych właśnie wcześniejszych wirusów okazały się skuteczne w zapobieganiu zakażeniom i ciężkim stanom zarówno związanym z zakażeniami wariantami Alfa i Delta. Mimo iż ta skuteczność jest mniejsza i większy niż dawniej odsetek osób zaszczepionych ulega zakażeniom, to eksperci chorób zakaźnych i epidemiologii są zgodni, że szczepienia mimo dominacji wariantu Delta nadal są skuteczne w stopniu dostatecznym do zwalczania epidemii, pod warunkiem, że będą wykonywane na skalę naprawdę masową.

Jednak już dziś widać jak ważna jest skuteczność obecnie stosowanych szczepionek w zapobieganiu ciężkim przebiegom choroby, a przede wszystkim zgonom. Niedawno uzyskany wynik badań przeprowadzonych w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego – PZH wskazuje, że prawdopodobieństwo zgonu z powodu zakażenia wirusem SARS CoV2 jest sześćdziesiąt razy mniejsze u osób zaszczepionych niż u niezaszczepionych.

W ostatnich miesiącach pojawiło się wiele innych nie wymienionych tu wariantów, które wzbudziły krótkotrwałe zainteresowanie, ale nie udało się im zdominować zakażeń w skali przekraczającej kraje w których powstały. Jedynie wariant wirusa SARS CoV2 Omicron, który został wykryty w Afryce Południowej i w Hong-Kongu budzi obecnie niepokój z racji pojawiania się zawleceń i nowych zakażeń w kolejnych krajach Europy i kolejnych stanach USA. Duża liczba mutacji w białkach jego wypustek, które wiążą się z receptorami gospodarza spowodowała obawy, czy istniejące szczepionki zdołają powstrzymać jego inwazję i czy przebycie zakażeń innymi wariantami uodporni ozdrowieńców od zakażenia wariantem Omicron. Obecnie są prowadzone intensywne badania w wielu krajach i można mieć nadzieję, że na podstawowe pytania co do zagrożeń



ze strony tego wariantu zgromadzimy dostateczną wiedzę i narzędzia, które pozwolą nam się przed nim chronić, nim on do nas zawita.

A teraz najważniejsza sprawa. Mamy mocny oręż do zwalczania epidemii w naszym kraju: powszechnie dostępne, skuteczne i bezpieczne szczepionki. A ciągle niezrozumiale duża część naszego społeczeństwa lekceważy potrzebę szczepień, ma do nich niechęć, a niektórzy nawet posuwają się do ich zwalczania.

Trudno dociec co tymi ludźmi kieruje, ale wiadomo co ich łączy. Jest to brak elementarnej nawet wiedzy o tym jak wysokie wymagania są stawiane szczepionkom przed ich autoryzacją i brak zrozumienia jaką rolę odgrywają szczepienia w zwalczaniu epidemii oraz tego jak ta epidemia jest groźna. A tymczasem uzyskanie informacji o tym jaki jest efekt szczepień na przebieg epidemii jest stosunkowo proste. Wystarczy porównać łatwo dostępne w internecie dane z różnych krajów europejskich dotyczące liczby zgonów jakie w miesiącu do 8.12.2021 nastąpiły z powodu COVID - 19 w stosunku do liczby przypadków jakie wystąpiły w tych krajach i odnieść je do poziomu zaszczepienia.

Kraj	Odsetek osób zaszczepionych pełną dawką	Odsetek zgonów wśród osób, które zachorowały na COVID-19
Polska	55%	1,5%
Niemcy	68%	0,6%
Anglia	69%	0,3%
Francja	71%	0,3%
Rosja	42%	3,6%

Te niewielkie różnice w procentach, przy setkach tysięcy zakażeń reprezentują tysiące zgonów i dziesiątki tysięcy osób, które straciły swoich bliskich.

Ale jest i inny element podnoszony przez wielu wrogów szczepień i ograniczeń związanych z zarządzeniami, to fałszywe pojęcie wolności osobistej połączone z zupełną obojętnością wobec bezpieczeństwa innych osób, które w wyniku takich zachowań mogą zachorować i nawet umrzeć. Trudno zrozumieć jak człowiek żyjący w rodzinie i w społeczeństwie może być tak bezmyślnie zapatrzony w swoje poczucie ważności bez uwzględnienia tego, że jego postępowanie może przynieść szkodę jego bliskim, ale również innym członkom społeczeństwa, których los nie powinien nam być tak całkiem obcy. Trudno to komentować. Do jakiej cywilizacji ci ludzie chcą należeć?

**Opracował:  
prof. dr hab. Andrzej Zieliński**

**prof. dr hab. Andrzej Zieliński** – lekarz i epidemiolog chorób zakaźnych, którego zainteresowania w ostatnim dwudziestolecu koncentrowały się wokół badań nad skutecznością i bezpieczeństwem szczepień oraz na podstawach rozumowań przyczynowych w epidemiologii. Dyplom lekarza uzyskał w Akademii Medycznej w Warszawie w 1965 r., a studia w dziedzinie epidemiologii ukończył na State University of New York, School of Public Health w 1998 r. Jest specjalistą chorób wewnętrznych II stopnia oraz specjalistą epidemiologii. Po ukończeniu studiów przez 14 lat pracował w Zakładzie Fizjologii Człowieka Akademii Medycznej w Warszawie, gdzie zajmował się elektrofizjologią mięśnia sercowego oraz neuroregulacją krążenia i oddychania. Przez kolejne 10 lat pracował jako lekarz internista, a w latach 1999–2018 był zatrudniony w Zakładzie Epidemiologii PZH (obecnie NIZP-PZH-BIP), którym kierował od 2003 r. do 2010 r. Od 2002 r. do 2013 r. pełnił funkcję krajowego konsultanta ds. epidemiologii. Od 2000 r. do 2017 r. pracował jako redaktor naczelny „Przeglądu Epidemiologicznego”. W latach 2004–2010 był członkiem Advisory Forum ECDC (Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób). Obecnie, (od maja 2021 r.) jest zatrudniony jako doradca w Głównym Inspektoracie Sanitarnym w Departamencie Przeciwepidemicznym i Ochrony Sanitarnej Granic.





## Patroni roku 2022 ustanowieni przez Sejm RP



Grafika: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/patroni-roku-2022>

**Ignacy Łukasiewicz, Maria Konopnicka, Maria Grzegorzewska, Wanda Rutkiewicz, Józef Mackiewicz, Józef Wybicki oraz Romantyzm Polski patronują rokowi 2022. Sejm RP, podejmując uchwałę w tej sprawie, zdecydował o uhonorowaniu tych wybitnych postaci oraz epoki, która miała niepodważalny wpływ na kształtowanie polskiej tożsamości narodowej.**

### Sylwetki patronów roku 2022

#### ***Maria Konopnicka***

W maju 2022 r. będziemy świętować 180. rocznicę rodzin (23 maja 1842) Marii Konopnickiej – polskiej pisarki, poetki, tłumaczki i publicystki, twórczyni literatury dziecięcej, która w swoich tekstach wyrażała sprzeciw wobec antypolskiej polityki zaborców. W uchwale sejmowej posłowie podkreślili także zasługi Konopnickiej w walce o prawa kobiet.

#### ***Maria Grzegorzewska***

Do grona patronów roku 2022 dołącza Maria Grzegorzewska, twórczyni pedagogiki specjalnej w Polsce. Była też pedagogiem specjalnym, tyflopedagogiem, tyflopsychologiem. Działała społecznie. W uchwale przypomniano jej słowa „Piękne słowa tylko szkodę przynoszą, jeśli nie są poparte czynem, choćby próbą działania”. W maju 2022 r. będziemy obchodzili także 100. rocznicę utworzenia Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, którego założycielką i patronką jest Maria Grzegorzewska, która w swojej pracy kierowała się mottem: „Nie ma kaleki – jest człowiek”.

#### ***Wanda Rutkiewicz***

Trzecią uhonorowaną postacią jest Wanda Rutkiewicz. W 2022 roku upływa 30. rocznica śmierci Wandy Rutkiewicz-Błaszczewicz, polskiej himalaistki światowej sławy. Zdobyła, jako trzecia kobieta na świecie i jako pierwsza osoba z Polski, szczyt Mount Everestu oraz jako pierwsza kobieta szczyt K2. Imponowała siłą, sprawnością fizyczną i niezwykłą inteligencją. Była prekursorką kobiecych zespołów górskich.



### ***Józef Mackiewicz***

Sejm do grona patronów włączył również pisarza, publicysty, działacza emigracyjnego Józefa Mackiewicza „uznając wielkość jego dorobku wytrwale wspierającego idee: niepodległości Polski, wolności i przyjaznego współistnienia narodów Europy Środkowo-Wschodniej i niezłomnego oporu przeciwko komunizmowi”. W kwietniu przypada 120. rocznica urodzin pisarza, który „przedstawiał życie mieszkańców pogranicza polsko-litewsko-białoruskiego na tle przełomowych wydarzeń historycznych i odwoływał się do tradycji wielonarodowej I Rzeczypospolitej”.

### ***Ignacy Łukasiewicz***

W styczniu br. przypada 140. rocznica śmierci, a w marcu 200. rocznica urodzin Ignacego Łukasiewicza – pioniera przemysłu naftowego, filantropa i działacza niepodległościowego.

### ***Józef Wybicki***

Kolejnym patronem został Józef Rufin Wybicki, który napisał *Pieśń Legionów Polskich we Włoszech* będącą od 1927 roku polskim hymnem narodowym. Był wielokrotnym posłem na Sejm, jednym z inicjatorów Konfederacji Barskiej, uczestnikiem prac wdrażających Konstytucję 3 Maja, współorganizatorem Insurekcji Kościuszkowskiej. W 2022 roku minie dokładnie 200 lat od jego śmierci, 275 lat od urodzin i 225 lat od powstania wspomnianej *Pieśni*.

### ***Rok Romantyzmu Polskiego***

Rok 2022 to również rok Romantyzmu Polskiego, ustanowiony w 200. rocznicę pierwszego wydania „Ballad i romansów” Adama Mickiewicza, które wyznaczają początek polskiego romantyzmu. W uchwale sejmowej czytamy: „Zrodziła się epoka, w której tworzyli genialni artyści, myśliciele i działacze polityczni, którzy w sytuacji narodowej niewoli stworzyli kraj duchowej wolności, rozwinęli programy niepodległościowe, a zarazem wynieśli polską literaturę, muzykę i malarstwo do rangi czołowych osiągnięć kultury europejskiej”. W roku 2022 przypadają dwusetne urodziny tej epoki i jest to dobry powód do przypomnienia duchowego depozytu, jaki pozostawili nam romantyczni bohaterowie, artyści i myśliciele”.

„Ballady i romanse” będą również lekturą Narodowego Czytania.

Źródło:

<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/patroni-roku-2022>

<https://lustrbiblioteki.pl/2022/01/lista-patronow-roku-2022/>



Grafika:

<https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/komunikat.xsp?documentId=EBD923AF85FCBCCAC12587B90041B827>

**Opracował:  
Oddział Wspomagania i Innowacji  
Kuratorium Oświaty w Rzeszowie**



## Ogólnopolski Konkurs „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna”



### **Nauczyciele, Uczniowie klas szóstych, Rodzice**

Zapraszamy Państwa do udziału w Ogólnopolskim Konkursie „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna”. Organizatorami konkursu są Minister Edukacji i Nauki oraz Archiwa Państwowe, we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji. Etap wojewódzki konkursu organizuje Podkarpacki Kurator Oświaty we współpracy z Archiwum Państwowym w Rzeszowie, Przemysłu i Kielcach. Konkurs „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna” skierowany jest do uczniów klas VI szkoły podstawowej. Zadaniem uczestników jest stworzenie cyfrowego drzewa genealogicznego swojej rodziny w aplikacji konkursowej „Cyfrowe Drzewo Genealogiczne”.

Konkursowa praca powinna powstać pod opieką nauczyciela oraz po konsultacji z archiwistami z Archiwów Państwowych. **Zgłoszenia do konkursu wraz z wykonaną pracą i zgodami należy przesłać do 31 marca 2022 r.** Zgłoszenia dokonuje nauczyciel przez dedykowany formularz:

<https://konkurs.archiwarodzinne.gov.pl/z.php>

W I etapie konkursu wojewódzka komisja konkursowa powołana przez Podkarpackiego Kuratora Oświaty wybierze 3 finalistów na poziomie wojewódzkim, którzy otrzymają nagrody oraz przejdą do etapu ogólnopolskiego. W II etapie (ogólnopolskim) kapituła konkursu wybierze 3 laureatów i przyzna 12 wyróżnień. Laureaci konkursu oraz uczniowie wyróżnieni w konkursie, o których mowa w § 6 ust. 10 regulaminu konkursu, otrzymują nagrody rzeczowe. Nagrody rzeczowe otrzymają również nauczyciele będący opiekunami merytorycznymi laureatów i uczniów wyróżnionych.

Zapraszamy do zapoznania się z regulaminem

<https://konkurs.archiwarodzinne.gov.pl/page.php?id=1>

i szczegółami konkursu na stronie Archiwa Rodzinne Niepodległej:

<https://archiwarodzinne.gov.pl/konkurs>

oraz na stronie MEiN: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/rusza-konkurs-bez-korzeni-nie-zakwitniesz-moja-wielka-i-mala-ojczyzna21>

**Serdecznie zapraszamy do udziału w konkursie  
nauczycieli i uczniów klas VI z Państwa szkoły.**

**Opracowała:**  
Iwona Bereś - Starszy Wizytator  
Kuratorium Oświaty w Rzeszowie,  
koordynator etapu wojewódzkiego  
Ogólnopolskiego Konkursu  
„Bez korzeni nie zakwitniesz.  
Moja Wielka i Mała Ojczyzna”